

SAK:n lähtökohtia aluehallintouudistukseen

SAK ottaa tässä vaiheessa kantaa vain olennaisimpiin asioihin, jotka liittyvät SAK:n työhön ja tavoitteisiin

1. Työsuojeluvalvonta
2. Ammatillinen toinen aste ja aikuiskoulutus
3. Työvoimapalvelut
4. Palkkaturva
5. Tekesin määrärahat

1. Työsuojeluvalvonta

Suomi on ratifioinut ILO:n yleissopimukset 81 ja 129, jotka määrittelevät toiminnan järjestämisen reunaehdot. Nykyinen järjestämistapa työsuojeluvalvonnassa täyttää asetetut vaatimukset.

ILO:n yleissopimuksen 81 mukaan juridiset edellytykset työsuojeluvalvonnalle ovat:

- sen tulee olla puolueetonta ja riippumatonta suhteessa työntajiin ja työntekijöihin
- poliittiset kysymykset eivät saa vaikuttaa valvonnan sisältöön ja toteuttamiseen
- sen tulee olla yhden keskushallinnon viranomaisen ohjauksessa
- sen tulee toimia työmarkkinaosapuolten kanssa yhteistyössä
- resursseja tulee olla riittävä määrä ja tulee varmistaa tarvittava pätevyys ja osaaminen

Työsuojeluvalvonnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden sekä kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun toteutumiseksi on välttämätöntä huomioida myös seuraavat asiat:

- kattavuus; tulee koskea koko maata alueellisen valtionhallinnon järjestämä
- toimintayksiköiden pitää olla riittävän suuria
- ohjauksen on oltava yksinkertaista ja tehokasta
- taustalla tulee olla yhtenäinen ja ajantasaiseen työelämän analyysin perustuva toiminta-ajatus
- toiminnan tulee olla yhtenäisesti suunniteltua, ohjeistettua ja toteutettua
- työsuojelulautakuntien tehtävä ja rooli tulee säilyttää

Työsuojeluvalvonta on järjestettävä kansainvälisten sopimusten vaatimusten mukaisesti. Tärkeää on säilyttää riippumattomuus osana suoraa valtionhallintoa STM:n Työsuojeluosaston ohjaamana.

Mikäli työsuojeluviranomainen liitetään osaksi itsehallintoaluetta, vaarantuvat sekä riippumattomuus sekä valtakunnallinen yhdenmukaisuus. Tämän vuoksi SAK vastustaa työsuojeluviranomaistehtävien siirtämistä itsehallintoalueiden vastuulle. SAK kannattaa valtakunnallisen työsuojeluviraston perustamista.

2. Ammatillinen toinen aste ja aikuiskoulutus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkko on rakentunut erilaiseksi eri puolilla Suomea. Osassa Suomea ammatillista koulutusta järjestää käytännössä koko maakunnan kattava koulutuskuntayhtymä, suuremmissa kaupungeissa toimii isoja kunnallisia järjestäjiä. Näiden lisäksi ammatillista koulutusta järjestävät myös yksityiset koulutuksen järjestäjät, joiden ylläpitäjinä ovat säätiöt, yhdistykset tai osakeyhtiöt.

Hallitusohjelmassa lähdetään siitä, että ammatillisen koulutuksen reformi toteutetaan ylläpitäjäneutraalisti. Tämä tarkoittaa sitä, että lainsäädännön, ohjauksen ja rahoitusjärjestelmän uudistukset tulee toteuttaa siten, ettei suosita tai syrjitä järjestäjiä ylläpitäjämuodon perusteella. Kuitenkin syksyllä 2015 on noussut esille mahdollisuus liittää ammatillinen koulutus jollain tavalla osaksi perustettavia itsehallintoalueita. Maan hallituksen sisällä ei ole yhteistä näkemystä tavasta kytkeä ammatillinen koulutus itsehallintoalueisiin.

Koska ammatillisen koulutuksen järjestäjäpohja poikkeaa suuresti toisistaan maan eri osissa, on ammatillisen koulutuksen kytkeytyminen itsehallintoalueisiin monimutkainen kysymys. SAK:n näkökulmasta oleellista on, että nuorisotakuuseen kuuluva koulutustakuu - koulutuspaikkojen riittävä määrä koko ikäluokalle - pystytään turvaamaan kaikkialla Suomessa. Toisaalta on tärkeää, että aikuisten ammatillisen osaamisen kehittäminen ja työttömien ammatillinen koulutus on saatavilla koko maassa. Ammatillisen koulutuksen rahoitus on jatkossakin maksettava suoraan koulutuksen järjestäjille, jotka käyttävät sen koulutukseen ja sen edellyttämiin välttämättömiin investointeihin. Tässä vaiheessa SAK ei näe tarvetta siirtää ammatillisen toisen asteen ja aikuiskoulutuksen siirtoa osaksi itsehallintoalueita.

SAK on nuorisotakuun ohella ajanut oppivelvollisuusiän pidentämistä ja toisen asteen koulutuksen yhteistyön tiivistämistä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen välillä. Toisen asteen koulutuksen kehittäminen kokonaisuutena saattaisi vaarantua, mikäli lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta ohjattaisiin eri paikoista.

Useat ammatillisen koulutuksen toimijat ovat ehdottaneet koko ammatillisen

koulutuksen järjestäjäkentän osakeyhtiöittämistä osana ammatillisen koulutuksen reformia. SAK:n näkökulmasta ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöittäminen olisi vähintään yhtä suuri uudistus kuin ammatillisen koulutuksen siirto itsehallintoalueillekin. Ammatillisten perustutkintojen suorittajista yli 80 prosenttia suorittaa tutkintoaan kuntien tai kuntayhtymien ylläpitämissä oppilaitoksissa. Ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöittäminen ei ole perusteltua, koska hallitusohjelmassa ammatillisen koulutuksen reformi on linjattu toteutettavan ylläpitäjäneutraalisti. Osakeyhtiöittäminen rikkoisi tätä periaatetta.

3. Työvoimapalvelut

Työvoimapalveluiden suhteesta aluehallintouudistukseen on ylipäättään käyty hyvin vähän keskustelua. Koska uudistuksesta ei ole tarkkaa tietoa, herättää tämä osio lähinnä pohdintaa. Hallitusohjelma linjaa vain vaikeimmin työllistyvien siirron selvityksen kuntien vastuulle, resursseineen. Selvityksen on tarkoitus valmistua vuoden alussa. Samassa yhteydessä linjataan myös mahdollisten kokeilujen aloittaminen eri kunnissa vuoden 2017 alusta alkaen.

TEM on esittänyt joulukuussa Tarastille antamassaan lausunnossa, että lähes kaikki mm. ELY:jen, TE-toimistojen tehtävät on mahdollista siirtää tuleville itsehallintoalueille. Poikkeuksena ministeriö näkee kuitenkin mm. keskitetyt sähköiset palvelut (esim. työvoimapalvelut), jotka on säilytettävä valtakunnallisina, ettei niillä saatuja tehokkuusetuja menetetä. TE-toimistojen osalta siirto käsittäisi 2 704 henkilötyövuotta ja noin 553,2 miljoonaa siirtomenoja.

Työnvälityspalveluita ei ole TEM:in kansliapäällikön Jari Gustafssonin joulukuisen lausunnonkaan mukaisesti aiemmin kytketty aluehallintouudistukseen. Nyt ministeriö näkee TE-palveluiden siirron itsehallintoalueille mahdollistavan uudistuksen, jossa yrityspalvelut ja työnvälitys voidaan kytkeä sekä ministeriö- että aluetasolla yhdeksi kasvupalveluksi.

Työvoimapalveluiden lainsäädäntöuudistuksissa on viime vuosien ajan painotettu alueellisen yhdenvertaisuuden ja yhdenvertaisen kohtelun näkökulmaa. SAK näkee työvoimapalveluiden siirrossa itsehallintoalueille vaarana yhdenvertaisuuden heikentymisen. Kuinka siis turvataan työttömille samanlaiset oikeudet palveluihin asuinkunnasta riippumatta? Mikä pitäisi olla lainsäädäntöohjauksen tarkkuus ja valtion rooli tulevaisuudessa?

Työvoimapalvelut voivat jäädä kaikkien muiden alueellisten painopisteiden alle. Yrityspalveluiden ja työnvälityksen vieläkin vahvempi kytkentä toisiinsa ei myöskään voi tarkoittaa työttömille tarjottavien palveluiden heikentymistä entisestään. SAK on jo usean vuoden ajan painottanut henkilökohtaisen palvelun merkitystä etenkin erityisryhmille sekä heikomman koulutuksen omaaville työttömille. SAK näkee myös tärkeänä yhdenvertaiset palvelut asuinkunnasta riippumatta. SAK suhtautuu mainituin varauksin siihen, että työvoimapalvelut siirtyvät itsehallintoalueille.

4. Palkkaturva

SAK pitää palkkaturvaa valtion järjestämänä vakuutustoimintana, jonka tarkoitus on turvata palkansaajan saatavat tilanteessa, jossa työnantaja syystä tai toisesta ei pysty niitä maksamaan. Palkkaturvalla ei siis meidän näkemyksen mukaan ole suoranaista yhteyttä alueelliseen työvoimapolitiikkaan tai elinkeinopolitiikkaan. Olisi suotavaa, että uuden aluehallintojärjestelmän yhteydessä palkkaturva organisoitaisiin hajautetun mallin sijasta valtakunnallisesti valtion toimintana. Itse asiassa palkkaturva-asiat on jo alkaneen vuoden alusta lukien keskitetty Uudenmaan ELY-keskukseen. Tällä tavoin vältetään hajautetun mallin mukana tullut palkansaajien eriarvoinen asema maan eri osissa. Hajautetussa mallissa suurempien väestökeskittymien palkansaajat eivät resurssipulan vuoksi saa palkkojaan turvan kautta yhtä nopeasti kuin pienemmän väestön alueilla on asia.

5. Tekesin määrärahat

Innovaatiotoiminnalla on keskeinen rooli hyvinvoinnin ja talouskasvun edistämässä. Julkisesta innovaatiopolitiikasta saadaan eniten irti kun valtion TKI-tuet myönnetään mahdollisimman toimintaneutraalisti kaikenkokoisille, millä maantieteellisellä alueella tahansa ja kaikilla toimialoilla toimiville yrityksille (valtioneuvoston ohjelmien rajoitusten puitteissa). Koko Suomen etu on se, että TKI-rahoitusta saavat suomessa toimivista yrityksistä ne, joilla on parhaat menestymisen mahdollisuudet. Tämän vuoksi mm. Tekesin ohjelmat ml. yritystukien rahoitus on syytä valmistella jatkossakin keskitetysti eikä hajottaa rahoitusta itsehallintoalueille.